

بررسی فاکتورهای محیطی موثر بر خلاقیت کودکان

میترا قاصدی^۱، شروین طیبی^۲، انسیه قربانی نیا^۳

۱: دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، واحد تهران شرق، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

(نویسنده مسئول: mitra.ghd707@gmail.com)

۲: استادیار گروه معماری، واحد تهران شرق، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

(tayebebi@ymail.com)

۳: استادیار گروه معماری، واحد تهران شرق، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

(ghorbaninia@gmail.com)

چکیده:

هر جامعه‌ای برای پیشرفت و حل مشکلات ناچار به حرکت در راه خلاقیت و درآمد است. خلاقیت در همگان وجود دارد اما باید پرورش داده شود، برای رسیدن به این امر مهم باید کودکان که متأثرترین گروه سنی جامعه‌اند و تابع شرایط محیط هستند مورد توجه قرار گیرند. آغاز پرورش خلاقیت و تخیل در دوره کودکی شکل می‌گیرد. محیط از عمده‌ترین عوامل تأثیرگذار بر رشد و آموزش آدمی است. بر این اساس باید محیط کالبدی مناسب برای ایجاد فرصت برای کودکان فراهم گردد تا بتوان خلاقیت کودک را در آن پرورش داد. برخی فاکتورهای محیطی بر افزایش خلاقیت کودکان مؤثر است که در این پژوهش به آنها اشاره می‌شود. برای پیشبرد تحقیق و رسیدن به اهداف مورد نظر از مطالعات کتابخانه‌ای جهت دستیابی به اصول و معیارهای طراحی و معماری کودکان استفاده شده است. کودکان برای رشد قبل از هر چیز به ارضاء عاطفی پیوند با محیط فیزیکی و اجتماعی خود نیازمند هستند

بنابراین بررسی فاکتورهای مؤثر بر خلاقیت از اهمیت زیادی برخوردار هستند، علم روانشناسی محیط می‌تواند ارتباطی میان نیازهای روانشناختی کودک و فضاهای مورد نیاز آنها برقرار سازد.

کلمات کلیدی: کودک، خلاقیت، محیط کالبدی

مقدمه

امروزه عرصه‌ی تحرک و خودنمایی کودکان روز به روز کوچکتر و محدودتر می‌شود. در میان توانایی‌های مختلف انسان بدون تردید خلاقیت سازنده‌ترین و بنیادی‌ترین آنهاست. با توجه به نقاشی اساسی خلاقیت در زندگی ضروری است که این توانایی ارزشمند در کودکان پرورش داده شود. متأسفانه نظام آموزشی و تربیتی ما در خانه و مدرسه و به تبع آن در جامعه نه تنها این توانایی را در کودکان و نوجوانان پرورش نمی‌دهند بلکه با شیوه‌های نامناسبی که به کار می‌برند آن را سرکوب می‌کنند. هدف این مقاله دستیابی به رهیافت‌های طراحی محیط برای افزایش خلاقیت کودکان است که می‌تواند با قابلیت‌های محیطی مؤثر بر ذهن و رفتار کودک فضای براساس روحیات و نیازهای کودک که کلیه ابزارهای اصلی طراحی مانند فضا، مقیاس، رنگ، تناسب نور، جنسیت در خدمت کودک باشد و در نتیجه، استفاده از این راهکارها در طراحی فضا و ایجاد محیط‌های جمعی، در جهت ایجاد ارتباط صحیح اجتماعی و خلق عرصه مناسب برای آرزوهای کودکان، عرصه‌ای که خصوصیات روندگرا، پویا و خلاق کودک و آرمان‌هایش را در خود داشته باشد و در اختیار کودکان ما بگذارد. طراحی فضایی که در آن به درستی بتوانند فکر کند، آزادانه بازی کنند و در کمال امنیت به تجربه‌ناکرده‌ها بپردازند.

از نظر فروید، منبع خلاقیت را باید در تجربیات دوران کودکی فرد یافت (شریعتمداری، ۱۳۹۴: ۴۱۰). از این رو لازم است تا در مراحل آغازین رشد کودک، پرورش خلاقیت او مورد توجه قرار گیرد. پژوهش‌های مختلف پیرامون تحت تأثیر محیط کالبدی بر ارتقاء خلاقیت نشان می‌دهد برخی فاکتورهای محیطی (به طور مستقل) در افزایش روند رشد خلاقیت مؤثرند این فاکتورها عبارتند از: